

Príspevek k faunistice tesaříkovitých brouků (Coleoptera: Cerambycidae) západních Čech

Zbyněk Kejval

Muzeum Chodská, Chodské náměstí 96, CZ-344 01 Domažlice, Česko; e-mail: kejval@muzeum-chodska.com

KEJVAL Z. 2023: Příspěvek k faunistice tesaříkovitých brouků (Coleoptera: Cerambycidae) západních Čech. (Contribution to the faunistics of the longhorn beetles (Coleoptera: Cerambycidae) in western Bohemia). *Západočeské entomologické listy* 14: 27–31, 3-7-2023

Abstract. New faunistic data on the occurrence of 22 species of Cerambycidae are presented. All specimens examined were randomly collected in western Bohemia (mainly in Domažlice district) within the years 1983–2022. From the faunistic point of view, the most interesting recorded species are: *Clytus tropicus* (Panzer, 1795), *Euracmaeops marginatus* (Fabricius, 1781), *Leioderes kollari* Redtenbacher, 1849 and *Mesosa curculionoides* (Linnaeus, 1761).

Key words: Cerambycidae, new records, Czech Republic, Bohemia

ÚVOD

Tesaříkovití (Cerambycidae) patří pro svůj atraktivní vzhled k sběratelsky velmi oblíbeným skupinám brouků, zejména u mladších a/nebo začínajících entomologů. Přesto není publikovaných nálezů mnoho a jsou spíše roztroušené ve výsledcích průzkumů jednotlivých lokalit a různých soupisech zajímavostí, které se týkají celého řádu Coleoptera. V oblasti západních Čech se jako první faunistice tesaříkovitých podrobněji věnoval Bohumil Kraus, který svůj pionýrský výzkum v širším okolí Domažlic a Kdyně uzavřel dvěma soupisy nálezů celkem 61 druhů (KRAUS 1945, 1967). Od té doby jediné další soubornější faunistické práce publikovali postupně TĚŽÁL (1987, 1993), KEJVAL (1996) a TÝR (2011). Konečně, množství informací k výskytu tesaříkovitých v západních Čechách obsahuje také monografie M. Slámy (SLÁMA 1998), která je nepochybně zásadním dílem pro každou regionální faunistiku těchto brouků, zejména v kombinaci s nedávno zpřístupněnou databází všech lokalitních údajů (SLÁMA 2021).

Tento krátký příspěvek přináší informace o nových lokalitách některých vzácnějších nebo jinak zajímavých druhů, převážně z území okresu Domažlice. Byl sepsán jako doplněk k publikační prvotině autora (KEJVAL 1996) a jde vesměs o nahodilé sběry pocházející z rozmezí let 1983–2022.

VYSVĚTLIVKY A ZKRATKY

Nomenklatura odpovídá poslední verzi katalogu fauny Palearktické oblasti (DANILEVSKI 2021), jen nejsou

uvedeny podrody a nominotypické poddruhy. Druhy jsou v rámci podčeledí řazeny abecedně a lokality podle číselných kódů mapovacích čtverců (vzestupně). Obecné poznámky k výskytu a bionomii vychází z práce SLÁMY (1998). U některých běžnějších druhů, pro které SLÁMA (1998) uvádí pouze síťové mapy, byly lokality pro příslušné čtverce dohledány v „doplňujícím seznamu lokalit k mapkám” od stejného autora (SLÁMA 2021).

Oblast západních Čech je vymezena hranicemi Plzeňského a Karlovarského kraje. Nálezová data jsou uvedena v následujícím pořadí: obec (ke které je nález vztážen), vzdálenost a orientace lokality vzhledem k obci, čtyřčíselný kód mapovacího čtverce (podle PRUNER & MÍKA 1996), upřesnění lokality (např. místní název), souřadnice (pouze pro druhy zmíněné v abstraktu), nadmořská výška, datum nálezu, počet exemplářů. Pro dokladový materiál obecně platí: Z. Kejval lgt. et det., coll. Muzeum Chodská v Domažlicích. Údaje pod označenými druhy (*) představují prvné nálezy pro území okresu Domažlice. Některé použité zkratky: NPP – národní přírodní památka, PP – přírodní památka, PR – přírodní rezervace, ZČ – západní Čechy.

PŘEHLED NÁLEZŮ

Cerambycinae

Aromia moschata (Linnaeus, 1758)* (Obr. 1)

Semošice (6443), okolí řeky Radbuzy, 368 m, 23.VII.1997, 1 ex.; Hradec, severozápadně obce (6344), okolí kamenolomu, 360–380 m, 25.VII.2004,

1 ex.; Čeňkova Pila (6946), okolí řeky Vydry, 17.VIII.1983, 1 ex.; dtto, 31.VII.1986, 1 ex.; Železná Ruda, asi 1,2 km severovýchodně (6845), Pamferova hut', 900 m, na kvasící míze topolu (*Populus* sp.) ve staré pískovně, 2 ex., Z. Kejval observ.

Nápadný druh s výskytem především v okolí vodních toků, díky vazbě na starší porosty vrb. ZČ – známý z více nálezů (převážně staršího data), od nížin po vyšší polohy (SLÁMA 1998). Téměř ohrožený druh (KABÁTEK & SKOŘEPA 2017).

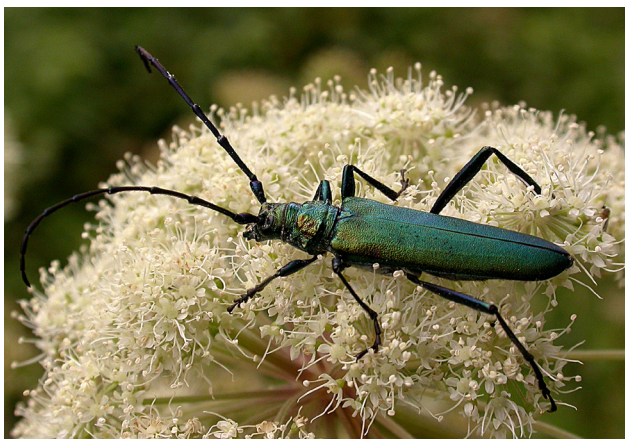
Clytus tropicus* (Panzer, 1795)

Horšovský Týn (6443), zámecký park, 49°32'06"N 12°56'17"E, 380–440 m, 2003, 1 ex. (ex larva).

Lokální druh zachovalých, přírodně bohatých dubových lesů. ZČ – Kaznějov, Manětín, Plasy a Plzeň-Zábělá (SLÁMA 1998, TÝR 2011). Téměř ohrožený druh (KABÁTEK & SKOŘEPA 2017).

***Chlorophorus herbsti* (Brahm, 1790)**

Chudenice, 1 km jihozápadně (6544), park u zámku

Obr. 1. *Aromia moschata* (CZ, Bohemia, Hory u Horní Plané, VIII.2005). Foto: Z. Kejval.

Fig. 1. *Aromia moschata* (CZ, Bohemia, Hory near Horní Planá, viii.2005). Photo: Z. Kejval.

Obr. 2. Biotop druhu *Leioderes kollari* v přírodní rezervaci Nový Herštejn. Foto: Z. Kejval.

Fig. 2. Habitat of *Leioderes kollari* at the Nový Herštejn Nature Reserve. Photo: Z. Kejval.

Lázeň, 510 m, 7.VIII.2004, 2 ex.

Lokální druh listnatých lesů a parků v nížinách a středních polohách. ZČ – více lokalit, zejména v okolí Plzně, na Žihelsku a Chudenicku (TĚŽÁL 1993, SLÁMA 1998, TÝR 2011, BENEDIKT & SIEBER 2018).

Leioderes kollari* Redtenbacher, 1849

Němčice, jihozápadně obce (6544), PR Nový Herštejn, 49°24'53"N 13°03'53"E, asi 670 m, 19.VI.2020, 1 ex.

Vzácný, velmi lokální druh přirozených listnatých lesů v nízkých a středních polohách (Obr. 2). ZČ – Nový Dvůr (TÝR 2011), Bělýšov u Chudenic (BENEDIKT & SIEBER 2018), Osojno (BENEDIKT et al. 2022). Téměř ohrožený druh (KABÁTEK & SKOŘEPA 2017).

Molorchus umbellatarum* (Schreber, 1759)

Podražnice, jihovýchodně obce (6443), obora, 450 m, oklepem suché větve dubu, 2.VII.1997, 1 ex.

Teplomilný druh nižších poloh. ZČ (po roce 1960) – Dolní Lukavice, Plzeň-Zábělá (TĚŽÁL 1993, 1987), Cheb, Lhotka u Terešova (SLÁMA 1998, 2021) a PR Bělýšov u Chudenic (BENEDIKT & SIEBER 2018, jako *Glaphyra*).

Phymatodes rufipes* (Fabricius, 1776)

Štítary, východně obce (6442), slunný lesostepní svah nad řekou, 420–460 m, 17.V.2002, 1 ex.; Podražnice, jihovýchodně obce (6443), obora, 450 m, 8.VI.2004, 1 ex.

Poměrně vzácný a lokální druh s výskytem zejména v teplejších polohách. ZČ – Štáhlavy, Nevid, PP Zlín u Dolní Lukavice (TĚŽÁL 1987), NPP Pastviště u Finů (KEJVAL et al. 2006) a Bělýšov u Chudenic (BENEDIKT & SIEBER 2018).

Plagionotus arcuatus* Mulsant, 1842

Podražnice, jihovýchodně obce (6443), obora, 390–450 m, 8.VI.2004, 1 ex.; Krcleby, asi 1 km severovýchodně (6444), skládka dřeva, 460 m, 2.VI.2002, 2 ex.

V teplých, především dubových lesích běžný druh. ZČ – více lokalit, zejména v širším okolí Plzně a také na Žihelsku (TĚŽÁL 1987, SLÁMA 1998, TÝR 2011).

Plagionotus detritus* (Linnaeus, 1758)

Horšovský Týn (6443), zámecký park, 380–440 m, 25. a 30.V.2003, celkem 3 ex.; Podražnice, jihovýchodně obce (6443), obora, 390–450 m, 8.VI.2004, 1 ex.

Podobně jako předchozí *P. arcuatus*, ale je považován za vzácnější druh. ZČ (po roce 1960) – Plzeň-Zábělá (TĚŽÁL 1993), Blatno, Manětín a Žihle (TĚŽÁL 1987, TÝR 2011), PP Doubí u Plzně (KEJVAL et al.

2008) a Plzeň-Božkov (SLÁMA 2021).

Pyrrhodium sanguineum* (Linnaeus, 1758)

Podražnice, jihovýchodně obce (6443), obora, 390–450 m, 18.V.2004, 1 ex.; Krchleby, asi 1 km severovýchodně (6444), skládka dřeva, 460 m, 28.IV.2002, 1 ex.; Slatina, severovýchodně obce (6545), PR Bělýšov, 550–600 m, IV.2014, 1 ex.

V teplých, především dubových lesích nevzácný druh. ZČ – více lokalit, zejména v širším okolí Plzně a na Žihelsku (TĚŤÁL 1987, 1993, SLÁMA 1998, TÝR 2011).

Xylotrechus antilope* (Schönherr, 1817)

Horšovský Týn (6443), zámecký park, 380–440 m, 25. a 30.V.2003, po 1 ex.

V teplých, především dubových lesích nevzácný druh. ZČ – více lokalit v širším okolí Plzně, Žihle a Chudenic (TĚŤÁL 1987, SLÁMA 1998, TÝR 2011, BENEDIKT & SIEBER 2018).

Xylotrechus rusticus* (Linnaeus, 1758)

Nemanice, jihozápadně obce (6542), niva Nemanického potoka, na padlém kmeni topolu, 500 m, 21.V.2023, 1 ex.; Domažlice (6543), Husova třída, na stěně budovy, 420 m, 20.VII.2022, 1 ex.

Lokální a poměrně vzácně nalézáný druh, polyfágní na listnatých stromech. ZČ – celkem šest lokalit (novější datované nálezy) v blízkém okolí Plzně (TĚŤÁL 1993, SLÁMA 1998, 2021), Žihle (TÝR 2011) a Klatov (BENEDIKT et al. 2022).

Lepturinae

Cortodera humeralis* (Schaller, 1783)

Krchleby, asi 1 km severovýchodně (6444), písčité bor, 460 m, 25.V.2003, 1 ex.

Druh s výskytem v místech původních dubových lesů. ZČ – Plzeň a Obora u Kaznějova (TĚŤÁL 1987, SLÁMA 1998, 2021).

Euracmaeops marginatus* (Fabricius, 1781)

Krchleby, asi 1 km severovýchodně (6444), 49°32'52"N 13°07'32"E, písčité bor, na skládce dřeva, 460 m, 2.VI.2002, 1 ex.

Lokální a vzácný druh borových lesů. ZČ – pouze tři lokality v blízkém okolí Plzně: Bolevec, Košutka a Zruč (SLÁMA 1998, 2021, jako *Acmaeops*). Téměř ohrožený druh (KABÁTEK & SKOŘEPA 2017).

***Strangalia attenuata* (Linnaeus, 1758)**

Hradec, 1 km jihozápadně (6344), kóta Výchoz env., 360 m, 16.VIII.2002, 1 ex.

Vzácnější lokální druh s vývojem v listnatých stromech. ZČ – více lokalit, z části nálezy staršího data

(TĚŤÁL 1987, SLÁMA 1998, TÝR 2011, SLÁMA 2021).

Lamiinae

***Agapanthia intermedia* Ganglbauer, 1884**

Štítary, východně obce (6442), výslunný svah nad řekou, 420–460 m, 15.V.2002, 1 ex.; Domažlice (6543), jihovýchodní okraj města, asi 430 m, 10.VI.2004, 1 ex.; Žichovice, jihozápadně obce (6747), svahy v okolí vápencových lomů, 460–530 m, 14.VI.2004, 1 ex.

Lokální druh s vývojem v chřastavci rolním (*Knautia arvensis*). ZČ (také jako *A. violacea*) – více lokalit, převážně starší nálezy (např. TĚŤÁL 1987, KEJVAL 1996, KEJVAL et al. 2008, TÝR 2011, SLÁMA 2021).

***Anaesthetis testacea* (Fabricius, 1781)**

Hradec, severozápadně obce (6344), skalnaté stráně nad Miřkovickým potokem, okraj borového lesa, asi 370 m, 3.VI.2002, 1 ex.

Lokální druh listnatých lesů v teplejších polohách. ZČ – publikovány pouze dvě lokality, Město Touškov (TĚŤÁL 1987, SLÁMA 1998) a Bělýšov u Chudenic (BENEDIKT & SIEBER 2018).

Exocentrus adspersus* Mulsant, 1846

Podražnice, jihovýchodně obce (6443), obora, 390–450 m, oklep dubových větví, 2.VII.1997, 2 ex.

Lokální druh původních dubových lesů. ZČ – Město Touškov (SLÁMA 1998, 2021), Žihle (TÝR 2011) a PP Doubí u Plzně (KEJVAL et al. 2008).

Exocentrus lusitanus* (Linnaeus, 1767)

Horšovský Týn (6443), zámecký park, 380–440 m, 2.VI.2005, 1 ex.

Lokální druh listnatých lesů. ZČ – Žinkovy (TĚŤÁL 1993). SLÁMA (2021) navíc uvádí nepublikované nálezy z Plzně (1991, J. Klícha lgt.) a v okolí Chudenicka (Chudenice a Pušperk, bez data, J. Roubal lgt.).

***Mesosa curculionoides* (Linnaeus, 1761)* (Obr. 3)**

Horšovský Týn (6443), zámecký park, 49°32'06"N 12°56'17"E, 380–440 m, 1997, 2 ex. (ex larvae); dtto, 2.VI.2005, 1 ex., Z. Kejval observ. (viz obrázek).

Lokální druh původních dubových lesů. ZČ – první nález. Známá lokalita Petrohrad (TĚŤÁL 1993, SLÁMA 1998, 2021, TÝR 2011) se nachází již mimo sledované území (čtverec 5846).

***Monochamus galloprovincialis pistior* (Olivier, 1795)**

Milevo, severně obce (6343), údolí potoka Úhlavka, 430 m, 4.VII.2015, 1 ex.

Vzácnější lokální druh, jehož larvy se vyvíjejí ve dřevě borovic. ZČ (po roce 1960) – Plzeň-Sulkov

Obr. 3. *Mesosa curculionoides* (Horšovský Týn, 2.VI.2005). Foto: Z. Kejval.

Fig. 3. *Mesosa curculionoides* (Horšovský Týn, 2.vi.2005). Photo: Z. Kejval.

(TĚTÁL 1987), Konstantinovy Lázně, Líně, Plánice (SLÁMA 1998, 2021), Manětín, Ostrovec, Velečín, PR Střela a Žihle (TÝR 2011).

***Oberea erythrocephala* (Schrank, 1776)**

Hradec, severozápadní okraj (6344), skalnaté lesostepní stráně, 350–380 m, 26.V.2018, 1 ex.; Čepice, severně obce (6747), úpatí vrchu Chanovec, lesostepní svahy na vápenci, asi 470 m, 7.–8.VI.1998, 2 ex.; Žichovice, jihozápadně obce (6747), svahy v okolí vápencových lomů, 460–530 m, 14.VI.2004, 1 ex. Vzácnější druh teplých míst, spíše v nižších polohách, živnou rostlinou je pryšec chvojka (*Euphorbia cyparissias*). ZČ – více lokalit, avšak nověji (po roce 1960) pouze Obora u Kaznějova (TĚTÁL 1993, SLÁMA 1998, 2021) a Rabštejn nad Střelou (TÝR 2011).

***Phytoecia pustulata* (Schrank, 1776)**

Plzeň-Košutka (6246), jihovýchodně vrcholu Sytná, okraj lesa, asi 430 m, 1.V.2005, 1 ex. Vzácnější, lokální druh teplejších oblastí. ZČ – nověji (po roce 1960) pouze Losiná u Plzně (DOLEŽAL 1989). SLÁMA (1998) uvádí ještě výskyt v sousedním čtverci 6346, ale konkrétní údaj v online databázi autora (SLÁMA 2021) chybí a nepodařilo se ho dohledat.

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji Petru Kabátkovi (Praha) a Radimu Gabrišovi (Univerzita Palackého, Olomouc) za připomínky k rukopisu práce.

LITERATURA

- BENEDIKT S., DONGRES V., DVOŘÁK L., FIALA T., LAHODA J., OUDA M., SIEBER A. & TÝR V. 2022: Zajímavé nálezy hmyzu na území západních Čech – 2. Coleoptera (2018–2021). (Interesting findings of insects in western Bohemia – 2. Coleoptera (2018–2021)). *Západočeské entomologické listy* **13**: 86–104. Online: <https://www.entolisty.cz>.
- BENEDIKT S. & SIEBER A. 2018: Fauna brouků (Coleoptera) vrchu Říče s přírodní rezervací Bělýšov. *Západočeské entomologické listy* **9**: 7–33. Online: <https://www.entolisty.cz>.
- DANILEVSKY M. L. 2021: Additions and corrections to the Catalogue of Palaearctic Coleoptera, vol. 6/1, 2020. Revised and Updated Second Edition. Chrysomeloidea I (Vesperiidae, Disteniidae, Cerambycidae). *Russian Entomological Journal* **30**(2): 159–165.
- DOLEŽAL Z. 1989: Zajímavé nálezy některých druhů ploštic a brouků v bývalé pískovně u Losiné (nejbližší okolí Plzně). Heteroptera et Coleoptera. (Interessante Funde einiger Blattwanzen- und Käfer-Arten aus der nächster Umgebung von Pilsen. Heteroptera et Coleoptera). *Zpravodaj Západočeské pobočky Československé společnosti entomologické při ČSAV 6–7 (1988–1989)*: 9–12.
- KABÁTEK P. & SKOŘEPA L. 2017: Cerambycidae (tesaříkovití). Pp. 302–305. In: HEJDA R., FARKAČ J. & CHOBOT K. (eds): Červený seznam ohrožených druhů České republiky. Bezobratlí. Red list of threatened species of the Czech Republic. Invertebrates. *Příroda* **36**: 1–612.
- KEJVAL Z. 1996: Příspěvek k faunistice tesaříkovitých (Coleoptera, Cerambycidae) okresu Domažlice. (Contribution to the knowledge about distribution of Cerambycidae in Domažlice district). *Erica* **5**: 123–232.
- KEJVAL Z., BENEDIKT S. & DOLEŽAL Z. 2008: Výsledky inventarizačních průzkumů brouků (Coleoptera) v chráněných územích západních Čech v letech 2005–2006. (Results of faunistic surveys of beetles (Coleoptera) of protected areas in western Bohemia in 2005–2006). *Erica* **15**: 57–85.
- KEJVAL Z., BENEDIKT S., DONGRES V. & DOLEŽAL Z. 2006: Výsledky inventarizačních průzkumů brouků (Coleoptera) v chráněných územích západních Čech (NPR Čerchovské hvozdy, NPP Pastviště u Finů, NPR Soos, NPP Železná hůrka, PR Kamenný rybník, PR Lopata, PR Starý Hrást, PP Příšovská homolka a PP Hvoždanská louka). (Results of faunistic surveys of beetles (Coleoptera) of protected areas in western Bohemia (Čerchovské hvozdy, Pastviště u Finů and Soos national nature reserves, Železná hůrka national nature monument, Kamenný rybník, Lopata and Starý Hrást nature reserves, Příšovská homolka and Hvoždanská louka nature monuments)). *Erica* **13**: 49–65.
- KRAUS B. 1945: Cerambycidae na Domažlicku a Kdyněsku. [Cerambycidae in the Domažlice and Kdyně regions]. *Entomologické listy* **8**: 27–29.
- KRAUS B. 1967: Tesaříkovití (Cerambycidae) Chodska. (Bockkäfer im Choden-Gebiete). *Sborník Západočeského Muzea, Příroda* **1**: 39–42, 6 tab.
- PRUNER M. & MÍKA P. 1996: Seznam obcí a jejich částí v České republice s čísly mapových polí pro síťové mapování fauny. (List of settlements in the Czech Republic with associated map field codes for faunistic grid mapping system). *Klapalekiana* **32 (Supplementum)**: 1–115.
- SLÁMA M. F. E. 1998: *Tesaříkovití (Cerambycidae) České republiky a Slovenské republiky. (Longhorn beetles (Cerambycidae) of the Czech and Slovak Republics).*

- M. F. E. Sláma, Krhanice, 383 pp.
- SLÁMA M. F. E. 2021: Cerambycidae. Online: <http://www.cerambycidae-slama.cz> (navštíveno 1.3.2023).
- TĚŤÁL I. 1987: Soupis sbírek Západočeského muzea v Plzni, Coleoptera – Cerambycidae. [Inventory of the collections of the West Bohemian Museum in Pilsen, Coleoptera – Cerambycidae]. *Sborník Západočeského Muzea, Příroda* **64**: 1–54.
- TĚŤÁL I. 1993: Příspěvek k poznání výskytu tesaříků (Col., Cerambycidae) v širším okolí Plzně. (Beitrag zur Erkenntnis des Vorkommens von Bockkäfer (Col., Cerambycidae) in der weiten Umgebung von Plzeň (Pilsen)). *Erica* **2**: 43–46.
- TÝR V. 2011: Brouci (Coleoptera) Žihle a okolí. 4. část. Cerambycidae. (Beetles (Coleoptera) in the surroundings of Žihle. Part 4. Cerambycidae). *Západočeské entomologické listy* **2**: 70–80. Online: <https://www.entolisty.cz>.

Obdrženo do redakce: 7.3.2023

Přijato po recenzích: 27.3.2023